

AI กับวิชาชีพนักกฎหมาย

ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ได้มีการตั้งคำถามอยู่เสมอเกี่ยวกับการที่อาชีพต่างๆ ที่มนุษย์ทำจะหายไป และจะถูกแทนที่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) รวมถึงวิชาชีพนักกฎหมาย ซึ่งเป็นหนึ่งในสาขาที่จะได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นการคาดการณ์ของบริษัทที่ปรึกษา Deloitte ว่า AI จะเข้ามาแทนที่งานในสาขากฎหมายกว่า 100,000 งานภายใน 20 ปี และ McKinsey Global Institute ก็คาดการณ์ว่า กว่าร้อยละ 23 ของงานด้านกฎหมายจะถูกแทนที่ด้วย AI

ตัวอย่างของ AI ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา คือ แอปพลิเคชัน “Do Not Pay” ซึ่งเป็นฉายาหุ่นยนต์นักกฎหมายตัวแรกของโลก ซึ่งเป็นหุ่นยนต์ Chatbot ที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย หรือกรอกข้อมูลและส่งเอกสารทางกฎหมายให้กับผู้ใช้งาน อาทิ เอกสารที่ต้องใช้ในการดำเนินคดีทางศาล โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

แม้ว่า AI จะสามารถทำงานด้านกฎหมายได้แทนมนุษย์ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสามารถทำได้ในทุกด้าน โดยงานที่ AI สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วกว่ามนุษย์ อาทิ

- 1) การตรวจสอบเอกสาร: โดยเฉพาะเอกสารในการดำเนินคดีที่มีจำนวนมาก AI สามารถดำเนินการคัดเลือกและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำกว่ามนุษย์เป็นอย่างมาก รวมทั้งการตรวจร่างสัญญาต่างๆ ที่ไม่ซับซ้อนในเบื้องต้นว่า ถูกต้อง ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาด หรือมีส่วนใดที่ยังขาดหายไปหรือไม่ ตัวอย่างเช่น บริษัท JP Morgan ซึ่งได้มีการนำระบบปฏิบัติการ “COIN” มาใช้ในการตรวจสัญญาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้แล้วเสร็จได้ภายในไม่กี่วินาที จากเดิมที่ต้องใช้การตรวจสอบโดยนักกฎหมายที่ใช้เวลามากกว่า 360,000 ชั่วโมง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตรวจสอบและวิเคราะห์สถานะ (due diligence) เช่นในกรณีการตรวจสอบและวิเคราะห์ก่อนการควบรวมกิจการ
- 2) การค้นหาข้อมูลทางกฎหมาย: โดยการป้อนข้อมูลที่ต้องการค้นหา AI ก็สามารถหาคดีที่ศาลได้เคยตัดสินที่มีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายกันกับคดีที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็ว เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่คดี แต่แตกต่างจากการค้นหาคดีที่ทำในรูปแบบเดิม ซึ่งบริษัท IBM ก็ได้มีการพัฒนา AI ดังกล่าวขึ้นมาชื่อ “Ross Intelligence” เพื่อช่วยนักกฎหมายในการค้นหาคดี
- 3) การคาดการณ์ผลของคดี: ด้วยข้อมูลและความรู้ที่จำกัด ทำให้นักกฎหมายไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากเพียงใด ก็มีโอกาสดำเนินคดีผิดพลาดได้ แต่ AI สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ จึงสามารถที่จะคาดการณ์ผลของคดี หรือมีการตัดสินใจต่างๆ ได้อย่างแม่นยำมากกว่ามนุษย์ อาทิ ความเป็นไปได้ในการชนะคดี จำนวนค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้น หรือแนวทางการตัดสินของผู้พิพากษา

จะเห็นได้ว่า งานด้านกฎหมายที่ AI สามารถทำได้ดีกว่ามนุษย์นั้น จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานของระดับผู้ช่วยทนาย (paralegal) หรือนักวิจัยด้านกฎหมาย (legal researcher) ซึ่งจะช่วยสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างมาก และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับทั้งบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย อัยการ และศาล

แม้ว่างานด้านกฎหมายบางอย่างจะถูกทดแทนด้วย AI ได้ในอนาคต แต่ยังมีงานด้านกฎหมายอีกมากมายที่ AI ไม่สามารถทำได้ ขณะที่มนุษย์มีความสามารถและทักษะที่จะทำได้ อาทิ การเจรจาต่อรอง การวางโครงสร้างข้อตกลงหรือข้อสัญญาที่ซับซ้อน การขึ้นศาล การเขียนข้อต่อสู้คดี หรือแม้แต่การเขียนคำพิพากษา ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์ที่ซับซ้อน นอกจากนี้ กฎหมายและระบบยุติธรรมของแต่ละประเทศก็มีความซับซ้อนเกินกว่าที่จะให้ AI ดำเนินการเองทั้งหมดได้

ดังนั้น แทนที่จะใช้นักกฎหมายจำนวนมากในการทำงานที่ AI ทำได้ดีกว่า ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองทั้งทรัพยากรและเวลา นักกฎหมายควรให้เวลากับงานที่มีความซับซ้อนและสร้างมูลค่าสูงให้แก่บริษัทแทน โดยรู้จักการนำ AI ในฐานะที่เป็น “เครื่องมือ” มาปรับใช้ และทำงานร่วมกันกับมนุษย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถให้คำแนะนำลูกค้าได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น มากกว่าการทำงานด้วย AI หรือมนุษย์เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะช่วยสร้างความสามารถแข่งขันในตลาดอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาของของเทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งจะมีความต้องการนักกฎหมายที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี อาทิ ด้านอัลกอริทึม มากยิ่งขึ้นเท่านั้น

บทวิเคราะห์

แม้ว่าในสหรัฐอเมริกาจะเริ่มมีการนำ AI มาใช้กับงานด้านกฎหมายแล้ว อาทิ บริษัทที่ปรึกษากฎหมาย Latham & Watkins Slaughter & May และ Baker & McKenzie สำหรับประเทศไทย การนำ AI มาใช้สำหรับงานด้านกฎหมายยังคงเป็นเรื่องใหม่ และมีค่าใช้จ่ายสูง แต่ก็คาดว่าจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ สำนักงานกฎหมายในไทยอาจพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบทางธุรกิจ (business model) โดยนำ AI มาใช้กับงานบางประเภท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความเร็วในการทำงาน และสามารถแข่งขันกับสำนักงานกฎหมายอื่นๆ ได้ นอกจากนี้ AI ก็จะทำให้การเข้าถึงบริการทางกฎหมายง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล หรือประชาชนที่ต้องการดำเนินคดีแต่มีทุนทรัพย์น้อย ทั้งนี้ หากพิจารณาในแง่ของการเปิดตลาดการค้าบริการด้านกฎหมาย (Legal Services) ไทยอาจต้องพิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดเสรีในส่วนของการให้บริการข้ามพรมแดน (cross border supply) เนื่องจากในอนาคตการให้บริการทางกฎหมายบางประเภทจาก AI สามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องเข้ามาจัดตั้งธุรกิจในประเทศอีกต่อไป ทำให้การให้บริการทางกฎหมายไร้พรมแดนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน การพิจารณากำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของ AI ก็เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง

.....
 พาชวิญ ชื่นสุวรรณกุล นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
 สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

แหล่งอ้างอิง

1. <https://jolt.law.harvard.edu/digest/a-primer-on-using-artificial-intelligence-in-the-legal-profession>
2. <https://observer.com/2019/10/artificial-intelligence-legal-profession/>
3. <https://www.forbes.com/sites/cognitiveworld/2019/02/09/will-a-i-put-lawyers-out-of-business/#31b9fb3631f0>